AVUSTUSHAKEMUKSEN TYÖVERSIO

Kaupin myllyn rakenteellinen kunnostus ja säilyttäminen

Museovirasto | Rakennusten ja kulttuuriympäristökohteiden entistämisavustus 2027

Hakija: Hailuodon kunta
Haettava avustus: 12 000 €
Kokonaiskustannukset: 27 000 €
Omarahoitus: 15 000 €

Pääpaino	Myllyn varpaiden, tukihirsien, perustusten ja kulkurakenteiden säilyttävä korjaus
Toinen vaihe	Korjattujen siipien ja koneiston osien palauttamiseen liittyvät työt
Paikallinen panos	15 000 € rahallinen omarahoitus ja noin 10 talkoopäivää
Tila	Täydennetään tarjouksilla ja lopullisilla kohdetiedoilla ennen lähettämistä

1. Hakemuksen perustiedot

Hankkeen nimi

Kaupin myllyn rakenteellinen kunnostus ja säilyttäminen

Lyhyt julkinen kuvaus hankkeesta

Hailuodon kunta kunnostaa Kaupin myllyn säilymisen kannalta kiireellisimmät rakenteet. Hankkeessa korjataan myllyn huonokuntoiset varpaat ja tukihirret, tarkistetaan ja kunnostetaan perustusrakenteita sekä uusitaan turvallisuuden kannalta tarpeelliset portaat ja porrastaso. Rakenteellisen kunnostuksen jälkeen tehdään hankkeen kustannusraamin mahdollistamat koneiston ja jo korjattujen siipien palauttamiseen liittyvät työt. Korjaus toteutetaan säilyttävän korjaamisen periaatteella, vanhaa materiaalia ja rakennustapaa mahdollisimman laajasti säilyttäen. Hankkeeseen sisältyvät myös dokumentointi, kunnossapitosuunnitelma ja myllyn lähiympäristön hoito.

Hakija

Hailuodon kunta

Kohteen nimi ja sijainti

Kaupin mylly, Hailuoto. Kiinteistön ja kohteen tarkat osoite-, kiinteistötunnus- ja koordinaattitiedot täydennetään sähköiseen lomakkeeseen kunnan rekisteritietojen mukaisesti.

Kohteen omistus ja hallinta

Kohde on Hailuodon kunnan omistuksessa. Hakemukseen liitetään omistuksen osoittava kiinteistörekisteriote tai muu vastaava asiakirja.

2. Kohteen historia, ominaispiirteet ja kulttuurihistoriallinen merkitys

Kuvaile kohteen historiaa ja rakennustapaa

Kaupin mylly on Hailuodon historiallista maatalous- ja myllyperinnettä edustava tuulimylly. Se kuuluu rakennustyyppiin, jossa varsinainen korkea myllyhuone lepää puisesta jalusta- ja tukirakenteesta muodostuvan alaosan varassa. Rakennuksen pystylaudoitettu myllyhuone, ulkoneva siipiakseli, koneistoon liittyvät osat, puiset tukirakenteet sekä myllyyn johtavat portaat muodostavat toiminnallisen ja rakennushistoriallisen kokonaisuuden. Myllyn nykyinen rakennustapa kertoo perinteisestä puurakentamisesta, suurikokoisten puuosien käytöstä ja myllytekniikan sovittamisesta tuuliolosuhteisiin.

Mylly on säilynyt paikallaan maisemassa, mutta rakennukseen on tehty eri aikoina korjauksia. Myllyn seinässä olevan tiedon perusteella jalustan varpaat on ilmeisesti uusittu vuonna 1985. Vuoden 2021 myrskyssä vaurioituneet siivet on myöhemmin korjattu, mutta niitä ei ole asennettu takaisin, koska myllyn kantavien tukirakenteiden huono kunto on ensin korjattava. Siipien korjauksen yhteydessä siipiakseli on vaihdettu. Uusi akseli on paikallaan, mutta siihen liittyviä koneiston osia on vielä asentamatta. Myllystä puuttuu myös häntäpuu, jolla myllyä on käännetty tuulen suuntaan.

Pohjois-Pohjanmaan museon 21.8.2024 tekemässä katselmuksessa tarkasteltiin myllyn rakenteita, ympäristöä ja kunnostustarpeita. Katselmuksen perusteella myllyn varpaat ja tukihirret ovat huonossa kunnossa, ja ne on korjattava ennen siipien asentamista. Katselmuksessa kiinnitettiin huomiota myös

varpaiden läheisyyteen maanpinnasta, maakosketukseen, ympäröivään kasvillisuuteen, rakenteiden kuivumiseen sekä maahan jätettyyn vanhaan puutavaraan. Lisäksi ulkoporras ja porrastaso todettiin uusimisen tarpeessa oleviksi.

Nykytilakuvat täydentävät asiantuntijahavaintoja. Kuvissa myllyn korkea laudoitettu yläosa ja vesikatto ovat paikallaan, akselin pää ulottuu julkisivun ulkopuolelle ja jalustan ympärillä näkyy eri-ikäisiä puisia rakenneosia. Myllyn läheisyydessä on myös irrotettuja pitkiä puuosia, joissa on vanhoja puuliitoksia ja metallivahvistuksia. Kaikki säilyneet ja irrotetut rakennusosat dokumentoidaan, mitataan ja tunnistetaan ennen työn aloittamista. Kohteen tarkka rakennusvuosi, mahdollinen siirtohistoria ja varhaisimmat korjausvaiheet täydennetään hakemukseen arkistoaineiston, historiallisten valokuvien ja paikallistiedon perusteella. Korjauksen lähtökohtana on säilyttää myllyn historiallinen rakenne, eri-ikäiset todistusvoimaiset kerrostumat ja mahdollisimman suuri osa vanhasta materiaalista.

Miksi kohde on kulttuurihistoriallisesti merkittävä?

Kaupin mylly on olennainen osa Hailuodon rakennettua kulttuuriympäristöä, perinteistä maatalousmaisemaa ja saaren säilynyttä tuulimyllyperintöä. Pohjois-Pohjanmaan museon katselmusaineiston mukaan Kaupin mylly on muiden Hailuodon tuulimyllyjen tavoin osa valtakunnallisesti merkittäväksi luokiteltua kulttuuriympäristöä ja saaren maisemaa. Myllyn arvo ei siten perustu vain yksittäiseen rakennukseen, vaan myös myllyn näkyvään asemaan avoimessa ympäristössä ja yhteyteen Hailuodon historiallisen elinkeinorakenteen kanssa.

Kohde havainnollistaa tuulivoimaan perustunutta viljankäsittelyä, paikallista rakennusosaamista ja myllyrakentamisen teknisiä ratkaisuja. Pystylaudoitettu korkea myllyhuone, puinen jalusta, varpaat, tukihirret, siipiakseli, koneistoon liittyvät osat sekä siipien ja häntäpuun muodostama toiminnallinen järjestelmä tekevät rakennuksesta teknis-historiallisesti kiinnostavan. Säilyneet osat välittävät tietoa siitä, kuinka myllyn paino, tuulikuormat ja kääntäminen on ratkaistu suurikokoisilla puurakenteilla, liitoksilla ja tukijärjestelyillä.

Maisemallisesti mylly toimii paikallisena maamerkkinä. Rakennuksen korkea hahmo ja myllylle ominainen rakenne erottuvat ympäröivästä pelto- ja metsämaisemasta. Siipien palauttaminen rakenteellisen kunnostuksen jälkeen vahvistaisi myllyn tunnistettavuutta ja auttaisi ymmärtämään rakennuksen alkuperäistä toimintaperiaatetta. Tavoitteena ei kuitenkaan ole tehdä kohteesta uudenveroista, vaan säilyttää sen ikä, materiaalit ja korjaushistoria luettavina.

Kaupin myllyn säilyttäminen tukee Hailuodon paikallisidentiteettiä, kotiseututyötä ja rakennusperintötiedon välittämistä. Kohde tarjoaa mahdollisuuden esitellä perinteistä puurakentamista, myllytekniikkaa ja kulttuurimaiseman hoitoa myös tuleville sukupolville. Kunnostus vahvistaa samalla Hailuodon säilyneen tuulimyllykannan muodostamaa kokonaisuutta. Kohteen kulttuurihistorialliset, rakennustekniset ja maisemalliset arvot edellyttävät, että korjaus suunnitellaan rakennuskohtaisesti, vanhaa materiaalia säästäen ja alueellisen vastuumuseon asiantuntemusta hyödyntäen.

Kohteen käyttö nyt ja hankkeen jälkeen

Kohdetta säilytetään kulttuuriperintö- ja maisemakohteena. Kunnostus turvaa myllyn säilymisen ja mahdollistaa kohteen esittelyn osana Hailuodon paikallista kulttuuriperintöä. Myllyä ei tässä hankkeessa luvata palauttaa tuotannolliseen käyttöön. Rakenteiden ja koneiston mahdollinen käyttökelpoisuus arvioidaan erikseen turvallisuuden ja säilyttämisen ehdoilla.

3. Nykytila ja korjaustarve

Kuvaile kohteen nykytila

Kaupin myllyn nykytila on dokumentoitu valokuvin ja Pohjois-Pohjanmaan museon katselmuksessa. Nykytilakuvissa pystylaudoitettu myllyhuone on kokonaisuutena paikallaan, vesikatto muodostaa yhtenäisen suojan ja siipiakselin pää ulottuu rakennuksen julkisivun ulkopuolelle. Julkisivulaudoitus on luonnollisesti harmaantunut ja siinä on paikallisia kulumisen merkkejä, mutta kuvien perusteella koko verhouksen uusimiselle ei ole aihetta. Vesikatteen, alus- ja runkorakenteiden kunto tarkistetaan silti läheltä ja sisäpuolelta ennen työn rajaamista.

Vakavin korjaustarve kohdistuu myllyn alaosan kantavaan jalusta- ja tukirakenteeseen. Pohjois-Pohjanmaan museon katselmusaineistossa varpaat on todettu huonokuntoisiksi ja tukihirret lahonneiksi. Asiantuntija-arvion mukaan tukirakenteet tulee vaihtaa ennen siipien asentamista, ja nykytilaan liittyy myllyn kaatumisen vaara, ellei vaurioita korjata. Tukihirsien osittainen maakosketus, rakenteiden läheisyys maanpinnasta, runsas kasvillisuus ja puutteellinen kuivuminen ovat kiihdyttäneet vaurioitumista. Maahan jätetty lahonnut puutavara on samalla lisännyt biologisen vaurion riskiä perustusrakenteiden läheisyydessä.

Myllyn ulkoporras, porrastaso ja kaiderakenteet ovat kuluneita. Asiantuntijakatselmuksessa kulkua myllyyn ei ole pidetty enää täysin turvallisena. Portaat ja tasanne ovat välttämättömiä rakennuksen tarkastuksessa, huollossa ja myöhemmässä esittelyssä, joten ne sisällytetään kiireelliseen korjaukseen.

Myllyn siivet eivät ole paikoillaan. Vuoden 2021 myrskyssä vaurioituneet siivet on korjattu, mutta niiden asentaminen edellyttää ensin kantavien tukirakenteiden kunnostamista. Siipiakseli on vaihdettu ja uusi akseli on paikallaan. Osa koneiston liittyvistä osista on vielä asentamatta, ja myllystä puuttuu häntäpuu. Myllyn lähellä näkyvät pitkät irrotetut puuosat, liitokset ja metallivahvistukset inventoidaan ennen siirtämistä. Näin varmistetaan, ettei historiallisesti tai teknisesti merkittäviä osia hävitetä.

Myllyn ympärillä kasvaa tiheää vesakkoa ja nuorta puustoa. Kasvillisuus vaikeuttaa rakenteiden tarkastamista ja huoltoa sekä heikentää puuosien kuivumista. Ympäristön hoito toteutetaan hallitusti osana korjausta ja myöhempää kunnossapitosuunnitelmaa. Lopullinen vaurioiden laajuus, säilytettävät osat ja uusittavan puutavaran määrä varmistetaan rakennusosakohtaisessa kuntotutkimuksessa ja työselosteessa.

Mitkä vauriot ovat kiireellisimpiä?

Kiireellisin tehtävä on myllyn kantavan jalusta- ja tukirakenteen kunnostaminen. Pohjois-Pohjanmaan museon katselmukseen perustuvassa aineistossa tukirakenteen eli varpaiden on todettu olevan huonokuntoisia ja tukihirsien lahonneita. Rakenteet on korjattava ennen siipien asentamista. Samalla tulee tarkistaa perustusten korkeus, tukihirsien maakosketus, veden poisjohtuminen ja rakenteiden kuivumisedellytykset. Portaat ja porrastaso kunnostetaan turvallisen huolto- ja tarkastuskulun mahdollistamiseksi.

Mistä vauriot johtuvat?

Asiantuntija-aineiston perusteella vaurioita ovat edistäneet tukipuiden läheisyys maanpintaan, maakosketus, ympäristön runsas kasvillisuus ja rakenteiden puutteellinen kuivuminen. Maahan jäänyt vanha puutavara on lisännyt kosteus- ja lahovaurioiden riskiä. Lopulliset vaurioiden syyt, laajuus ja kantavuus varmistetaan rakennusosakohtaisessa tutkimuksessa ennen varsinaista korjaustyötä.

4. Hankkeen tavoitteet

- Turvata Kaupin myllyn rakenteellinen säilyminen korjaamalla kiireellisimmät jalusta- ja tukirakenteet.
- Säilyttää mahdollisimman suuri osa vanhoista, käyttökelpoisista rakennusosista ja perinteisistä liitoksista.
- Poistaa rakenteiden säilymistä vaarantavat kosteus- ja ympäristötekijät.
- Kunnostaa portaat ja porrastaso turvallisen huollon ja kohteen tarkastamisen mahdollistamiseksi.
- Mahdollistaa jo korjattujen siipien ja puuttuvien koneiston osien hallittu palauttaminen korjaussuunnitelman ja kustannusraamin puitteissa.
- Laatia kohteelle käytännöllinen kunnossapito- ja ympäristönhoitosuunnitelma.

5. Toteutussuunnitelma

Mitä hankkeessa tehdään?

Hanke toteutetaan maaliskuun ja elokuun 2027 välisenä aikana vaiheittain siten, että Kaupin myllyn rakenteellinen turvallisuus ja säilyminen asetetaan etusijalle. Suunnittelu, mittaukset, dokumentointi, työselosteen viimeistely, lupa- ja valvontakysymysten selvittäminen sekä hankintojen valmistelu toteutetaan maalis–huhtikuussa 2027. Varsinaiset työmaavaiheen korjaukset toteutetaan touko–elokuussa 2027. Ennen rakennustöitä kohde mitataan ja dokumentoidaan. Kaikki julkisivut, vesikatto, jalusta, varpaat, tukihirret, perustukset, portaat, siipiakseli, koneiston näkyvät osat ja myllyn ympärillä olevat irrotetut puuosat valokuvataan. Rakennusosat numeroidaan, vauriot merkitään vauriokarttaan ja säilytettävät osat erotetaan uusittavista. Korjaussuunnitelmaa täydennetään tutkimustulosten, Pohjois-Pohjanmaan museon katselmuksen ja historiallisten tietojen pohjalta.

Työmaa valmistellaan poistamalla rakennuksen tarkastamista, kuivumista ja turvallista työskentelyä haittaavaa vesakkoa. Poisto rajataan tarpeelliseen, jotta myllyn maisemallinen ympäristö ei köyhdy. Maassa olevat vanhat rakenneosat dokumentoidaan ennen siirtämistä. Mylly tuetaan suunnittelijan määrittämällä tavalla ennen kantaviin rakenteisiin puuttumista, ja työalue suojataan sekä rajataan turvallisesti.

Keskeinen rakennustyö on huonokuntoisten varpaiden ja tukihirsien korjaaminen. Jokainen osa tutkitaan erikseen. Käyttökelpoinen vanha puu säilytetään, paikalliset vauriot korjataan mahdollisuuksien mukaan osakorjauksina ja kokonainen osa uusitaan vain, jos säilyttäminen ei ole rakenteellisesti turvallista. Korvaava puutavara valitaan mitoiltaan, puulajiltaan, laadultaan ja työstötavaltaan vanhaa rakennetta vastaavaksi. Vanhat liitokset dokumentoidaan ja toteutetaan tarvittaessa vastaavalla periaatteella. Perustuksia korotetaan tai oikaistaan vain suunnitelman osoittamassa laajuudessa. Tavoitteena on poistaa puuosien maakosketus, parantaa kuivumista ja johtaa sadevesi pois tukirakenteista. Uusien varpaiden yläpinnat suojataan korjaussuunnitelman mukaisella perinteiseen rakenteeseen soveltuvalla ratkaisulla, esimerkiksi tuohella ja tarkoituksenmukaisella suojalaudoituksella.

Seuraavaksi kunnostetaan ulkoporras, porrastaso ja tarpeelliset kaiderakenteet. Vanhat käyttökelpoiset osat säilytetään ja uudet osat sovitetaan nykyiseen rakenteeseen. Korjaus suunnitellaan siten, että huolto, tarkastus ja turvallinen kulku ovat mahdollisia ilman rakennuksen ominaispiirteiden tarpeetonta muuttamista.

Kun jalusta ja kulkurakenteet ovat turvalliset, tehdään hankkeen kustannusraamin mahdollistamat siipiakseliin, koneistoon ja jo korjattujen siipien asentamiseen liittyvät työt. Ennen asennusta varmistetaan

siipien, akselin, liitosten ja koneiston osien kunto sekä myllyrungon kyky vastaanottaa kuormitus. Puuttuvan häntäpuun toteutustapa ratkaistaan vain riittävän historiallisen ja teknisen tiedon perusteella.

Työn päätteeksi laaditaan loppudokumentointi sekä vuosittaiseen tarkastukseen perustuva kunnossapitosuunnitelma. Suunnitelmassa määritellään rakenteiden, vesikatteen, akselin, siipien, portaiden, perustusten ja ympäristön tarkastukset, vastuuhenkilöt ja havaintojen kirjaaminen. Talkootyötä käytetään noin kymmenenä päivänä ympäristönhoitoon, työmaan järjestelyihin ja muihin asiantuntijan hyväksymiin avustaviin tehtäviin. Kantavat rakenteet ja vaativat restaurointityöt toteutetaan ammattilaistyönä.

Miten säilyttävän korjaamisen periaatteet toteutuvat?

Korjauksen perusperiaate on säilyttää Kaupin myllyn historiallinen rakenne, vanha materiaali, eri-ikäiset korjauskerrostumat ja rakennustekninen todistusvoima. Korjaus ei tähtää rakennuksen muuttamiseen uudenveroiseksi, vaan vaurioiden pysäyttämiseen, turvallisuuden parantamiseen ja myllyn ominaispiirteiden säilyttämiseen. Jokainen jalustan, tukirakenteen, portaiden ja koneiston osa arvioidaan erikseen ennen uusimispäätöstä.

Käyttökelpoiset vanhat puuosat jätetään paikoilleen. Paikallisesti vaurioituneet kohdat korjataan ensisijaisesti paikkaamalla, jatkamalla tai muulla rakenteellisesti perustellulla osakorjauksella. Kokonainen varvas, tukihirsi tai muu pääosa uusitaan vain silloin, kun vaurion laajuus tai kantavuus estää vanhan osan turvallisen säilyttämisen. Uusimisen perusteet kirjataan työmaadokumentointiin. Irrotettavat osat numeroidaan, niiden sijainti merkitään ja uudelleen käytettävät osat palautetaan alkuperäisille paikoilleen.

Korvaava puutavara valitaan vanhojen rakenneosien mukaan. Puulaji, kasvutapa, kosteus, poikkileikkaus, pituus ja työstöpinta sovitetaan säilyneeseen rakenteeseen. Vanhat salvokset, tapitukset, kiilat ja metallivahvistukset dokumentoidaan ennen purkua. Uudet liitokset toteutetaan ensisijaisesti vanhan rakennustavan mukaisesti. Piiloon jääviä nykyaikaisia vahvistuksia käytetään vain, jos rakenteellinen turvallisuus sitä edellyttää ja ratkaisu voidaan toteuttaa vanhaa materiaalia mahdollisimman vähän vaurioittaen.

Julkisivun luonnollista harmaantumista ja kulumisen jälkiä ei pidetä sellaisenaan uusimisperusteena. Laudoitusta, listoja, luukkuja ja ovia korjataan paikallisesti. Vesikattoa ei uusita kokonaan ilman kuntotutkimuksessa todettua tarvetta, vaan korjaus rajataan vaurioituneisiin osiin. Portaat ja porrastaso sovitetaan nykyiseen rakenteeseen siten, että turvallisuus paranee mutta myllyn historiallinen ilme säilyy.

Perustusten ja varpaiden korjauksessa poistetaan vaurioiden syy, ei vain näkyvää vauriota. Puuosien maakosketusta vähennetään, perustusten korkeus ja veden poisjohtuminen tarkistetaan ja tukirakenteiden kuivumista parannetaan. Uusien varpaiden suojaamisessa hyödynnetään asiantuntijamuistiossa ehdotettuja rakennukseen soveltuvia periaatteita, kuten yläpinnan suojaamista tuohella ja suojalaudoituksella. Lähiympäristön kasvillisuutta hoidetaan niin, että rakenteet pysyvät tarkastettavina ja kuivina.

Kaikki ratkaisut esitetään rakennuskohtaisessa työselosteessa. Työn aikana suunnitelmasta poikkeavat havainnot käsitellään korjausasiantuntijan, alueellisen vastuumuseon ja tarvittaessa Museoviraston avustuksen valvojan kanssa ennen toteutusta. Näin säilyttäminen, turvallisuus, dokumentointi ja työn jäljitettävyys muodostavat yhtenäisen korjausprosessin.

Miten työ dokumentoidaan?

Ennen työn aloittamista laaditaan valokuva- ja mittausdokumentointi kaikista julkisivuista, jalustasta, perustuksista, portaista, akselista, koneiston osista ja irtonaisista rakennusosista. Purkutyön aikana kirjataan vauriot, säilyvät osat ja uusimisen perusteet. Työn valmistuttua laaditaan loppudokumentointi, jossa esitetään toteutetut korjaukset, käytetyt materiaalit, työmenetelmät ja jatkoseurannan kohteet.

Hankkeen valmistelu- ja suunnitteluvaihe ajoittuu maalis–huhtikuulle 2027. Työmaa käynnistyy toukokuussa 2027, kantavien rakenteiden korjaukset toteutetaan touko–kesäkuussa, kulku- ja myllyrakenteiden työt heinäkuussa ja viimeistely sekä loppudokumentointi elokuussa 2027. Hanke valmistuu 31.8.2027 mennessä.

Työvaiheet ja alustava ajoitus

Työvaihe	Sisältö	Ajoitus
1. Suunnittelu ja dokumentointi	Mittaukset, vauriokartta, työseloste, lupa- ja valvontakysymykset sekä hankintojen valmistelu	Maalis–huhtikuu 2027
2. Työmaan valmistelu	Kasvillisuuden hallittu poisto, työalueen järjestely, sääsuojaus ja väliaikainen tuenta	Toukokuu 2027
3. Kantavat rakenteet	Varpaat, tukihirret ja perustusten paikalliset korjaukset	Touko–kesäkuu 2027
4. Kulku- ja myllyrakenteet	Portaat, porrastaso sekä kustannusraamin mahdollistamat koneiston ja siipien asennukseen liittyvät työt	Heinäkuu 2027
5. Viimeistely	Ympäristön hoito, tarkastukset, loppudokumentointi ja kunnossapitosuunnitelma	Elokuu 2027

6. Kestävä käyttö, hoito ja vaikutukset

Miten hanke edistää kohteen kestävää käyttöä ja hoitoa?

Hanke kohdistuu ensin rakenteisiin, joiden vaurioituminen uhkaa koko myllyn säilymistä. Jalustan varpaiden, tukihirsien ja perustusten korjaaminen pidentää rakennuksen käyttöikää ja luo turvallisen perustan portaiden, koneiston ja siipien myöhemmälle hoidolle. Vaurioiden syihin puututaan parantamalla puuosien kuivumista, vähentämällä maakosketusta, ohjaamalla vettä pois rakenteista ja hoitamalla myllyn lähiympäristöä. Näin korjaus ei jää kertaluonteiseksi vaurioituneiden osien vaihtamiseksi.

Kohteelle laaditaan kunnossapitosuunnitelma, jossa määritellään vähintään vuosittain tarkastettavat rakennusosat ja ympäristötekijät. Tarkastuksiin sisällytetään varpaat ja niiden liitokset, perustuskivet, tukihirret, portaat, porrastaso, vesikatto, julkisivut, akseli, koneiston osat, siivet sekä rakennuksen ympärillä oleva kasvillisuus ja veden kulkeutuminen. Havainnot valokuvataan ja kirjataan siten, että muutoksia voidaan verrata aikaisempiin vuosiin. Suunnitelmassa määritellään myös tarkastusten vastuuhenkilö, ajankohta ja menettely kiireellisten korjausten käynnistämiseksi.

Kun siivet ovat paikoillaan ja rakenne on todettu turvalliseksi, kunnossapidossa huomioidaan asiantuntijasuositus myllyn ja siipien säännöllisestä kääntämisestä. Tavoitteena on jakaa säärasitus eri rakenneosille ja havaita liitosten, akselin ja siipien muutokset ajoissa. Kääntäminen toteutetaan vain turvallisuus- ja käyttöohjeen mukaisesti.

Myllyn käyttö perustuu kulttuuriperinnön esittelyyn, maisemallisen arvon säilyttämiseen ja rakennustavan tunnetuksi tekemiseen. Hankkeessa ei tavoitella rakennusta kuluttavaa käyttötavan muutosta. Turvalliset portaat ja porrastaso mahdollistavat valvotun huollon, tarkastamisen ja kohteen esittelyn. Dokumentointi tukee myös tulevaa tutkimusta, opastusta, kotiseututyötä ja uusien korjaajien perehdyttämistä.

Rahallinen omarahoitus, museotoimikunnan osallistuminen ja noin kymmenen talkoopäivän panos osoittavat paikallista sitoutumista. Talkoot rajataan ympäristönhoitoon ja muihin turvallisiin avustaviin tehtäviin, kun taas kantavat rakenteet ja vaativat restaurointityöt teetetään ammattilaisilla. Tämä yhdistää yhteisöllisen hoidon ja rakennusperinnön edellyttämän erityisosaamisen. Korjauksen, dokumentoinnin ja vuosittaisen seurannan muodostama kokonaisuus vähentää suurten vaurioiden uusiutumisen riskiä ja parantaa tulevien kunnossapitotoimien ennakoitavuutta.

Hankkeen välittömät vaikutukset

Myllyn kantavien tukirakenteiden vaurioiden eteneminen pysähtyy, rakenteellinen turvallisuus paranee, kulku huoltokohteisiin turvallistuu ja jo korjattujen myllynosien palauttamiselle syntyy tekninen edellytys.

Hankkeen välilliset vaikutukset

Hanke säilyttää näkyvän osan Hailuodon maatalous- ja myllyperinnettä, vahvistaa paikallista osallistumista sekä tukee perinteisten puu- ja restaurointityötapojen käyttöä. Dokumentointi ja kunnossapitosuunnitelma parantavat tulevien korjausten ennakoitavuutta.

7. Toteuttajat, asiantuntemus ja yhteistyö

Kuka vastaa hankkeesta?

Hailuodon kunta vastaa hankkeen hallinnosta, rahoituksesta, hankinnoista, avustuksen käytöstä ja raportoinnista. Museotoimikunta osallistuu valmisteluun, kohteen paikallistiedon kokoamiseen ja soveltuvien talkootöiden järjestämiseen. Rakenteellinen suunnittelu sekä vaativat restaurointityöt teetetään vanhojen puurakenteiden ja myllyrakennusten korjaamiseen perehtyneillä asiantuntijoilla ja ammattilaisilla.

Asiantuntijayhteistyö

Korjauksen lähtöaineistona käytetään Pohjois-Pohjanmaan museon katselmusta ja lausuntoa. Lopullinen työseloste, rakennusosien uusimisen rajaus ja materiaalivalinnat sovitetaan alueellisen vastuumuseon sekä Museoviraston avustuksen valvojan ohjaukseen. Rakennesuunnittelijaa tai muuta erityisasiantuntijaa käytetään siltä osin kuin kantavien rakenteiden turvallisuus sitä edellyttää.

Talkootyön käyttö

Hankkeeseen suunnitellaan noin 10 talkoopäivää. Talkootyö kohdistetaan ympäristön raivaukseen, työmaan valmisteluun, irtainten rakennusosien dokumentointia tukeviin tehtäviin, järjestelyihin ja loppusiivoukseen. Kantavien rakenteiden korjaus ja muut vaativat restaurointityöt toteutetaan ammattilaistyönä. Talkootyön rahallista arvoa ei ole sisällytetty 27 000 euron rahoitussuunnitelmaan.

8. Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma

Kustannuserä	Euroa
Korjaussuunnitelman täydentäminen, mittaukset ja dokumentointi	2 500
Työmaan väliaikainen tuenta ja turvallistaminen	1 500
Varpaiden ja tukirakenteiden puumateriaalit	4 500
Varpaiden ja jalustan restauroiva rakennustyö	7 000
Perustusten paikalliset korjaustoimenpiteet	2 000
Portaat ja porrastaso	2 000
Koneiston ja siipien asennukseen liittyvät työt	3 000
Nostokalusto, telineet ja muu työmaatekniikka	3 000
Loppudokumentointi ja kunnossapitosuunnitelma	1 500
YHTEENSÄ	27 000

Rahoituslähde	Euroa	Osuus
Museovirastolta haettava avustus	12 000	44,4 %
Museotoimikunnalle osoitettu rahallinen omarahoitus	15 000	55,6 %
YHTEENSÄ	27 000	100 %

Perustele haettava avustus ja omarahoitus

Museovirastolta haetaan 12 000 euroa hankkeen rakennusperintöarvoihin ja säilyttävään korjaamiseen kohdistuviin kustannuksiin. Hailuodon kunta osoittaa hankkeeseen 15 000 euroa rahallista omarahoitusta museotoimikunnalle aiemmin kohdennetusta rahoituksesta. Omarahoitus muodostaa 55,6 prosenttia kokonaiskustannuksista ja osoittaa hakijan sitoutumisen hankkeen toteuttamiseen. Noin 10 talkoopäivän työpanos toteutetaan rahallisen rahoitussuunnitelman lisäksi eikä sitä ole laskettu hankkeen 27 000 euron kustannuksiin.

9. Riskit ja niiden hallinta

Riski	Hallintatoimenpide
Vauriot ovat avaamisen jälkeen arvioitua laajemmat	Työ vaiheistetaan; kriittiset kantavat rakenteet asetetaan etusijalle ja muut työt sovitetaan 27 000 euron kehykseen.
Vanhasta rakenteesta ei ole riittävästi mitta- tai rakennustapatietoa	Rakenteet dokumentoidaan ennen irrotuksia; historiallista kuva-aineistoa ja asiantuntijalausuntoa hyödynnetään.
Sää vaikeuttaa puurakenteiden korjausta	Varsinaiset ulkotyöt ajoitetaan touko–elokuulle 2027. Kohde suojataan hengittävällä sääsuojalla, ja työjärjestystä muutetaan tarvittaessa sääolosuhteiden mukaan.
Siipien tai koneiston palauttaminen ei mahdu kustannusraamiin	Kantavien rakenteiden korjaus toteutetaan ensin; siipiin liittyviä töitä tehdään vain turvallisuuden, suunnitelman ja käytettävissä olevan rahoituksen puitteissa.
Talkootyön tehtävät ovat liian vaativia	Talkoot rajataan ympäristönhoitoon ja muihin asiantuntijan hyväksymiin avustaviin tehtäviin.

10. Luvat, lausunnot ja liitteet

Tarvittavat luvat ja viranomaisyhteistyö

Ennen työn aloittamista Hailuodon kunta tarkistaa kohteen kaava- ja suojelutiedot sekä rakennusvalvonnalta mahdollisen lupa- tai ilmoitustarpeen. Korjaussuunnitelma toimitetaan tarvittaessa alueellisen vastuumuseon arvioitavaksi. Työt aloitetaan vasta avustuspäätöksen ja mahdollisten lupien jälkeen avustusehtojen mukaisesti.

- Pohjois-Pohjanmaan museon katselmus-/asiantuntijamuistio Kaupin myllystä.
- Nykytilavalokuvat kaikista julkisivuista, jalustasta, portaista, akselista ja irrotetuista rakennusosista.
- Korjaussuunnitelma, työseloste ja rakennusosakohtainen vauriokartta.
- Kustannusarvio sekä saatavat tarjoukset materiaalista, ammattilaistyöstä ja nostosta.
- Selvitys kohteen omistuksesta ja kiinteistötiedot.
- Museotoimikunnan muistio tai muu päätös 15 000 euron omarahoituksesta.
- Karttaote ja kohteen sijainti.
- Mahdolliset historialliset valokuvat ja aikaisempaa korjaushistoriaa kuvaava aineisto.
- Selvitys mahdollisesta suojelusta, kaavatilanteesta ja lupa-/lausuntotarpeesta.

11. Täydennettävät tiedot ennen hakemuksen lähettämistä

- Kohteen tarkka osoite, kiinteistötunnus ja koordinaatit.
- Kaupin myllyn rakennusvuosi tai ajoitus sekä tunnettu siirto- ja korjaushistoria.
- Oulun museo- ja tiedekeskuksen/Pohjois-Pohjanmaan museon muistion tarkka nimi, päiväys ja laatijat.

- Museotoimikunnan 15 000 euron rahoituspäätöksen kokouspäivä ja pykälä/muistiokohta.
- Hankkeen vastuuhenkilön nimi ja yhteystiedot.
- Hankintojen ja työn toteuttajien nimet, jos ne ovat tiedossa.
- Tarjousperusteinen kustannusarvio tai kustannuserien tarkistus.
- Hankkeen toteutusaika: 1.3.–31.8.2027; päivämäärät tarkistetaan vielä avustuspäätöksen ehtojen mukaisiksi.
- Suojelu-, kaava- ja lupa-/lausuntotiedot.

12. Lähde- ja valmisteluhuomiot

- Museoviraston vuoden 2027 entistämisavustuksen tarkoituksena on säilyttää arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä ja tukea rakennusrestauroinnin työtapojen säilymistä.
- Hakemuksen toteutussuunnitelman tulee perustua kohteen historian, arvojen ja nykytilan tarkkaan tuntemiseen tai selvittämiseen.
- Tämä työversio erottaa varmistetut lähtötiedot, nykytilakuvista tehtävät havainnot ja ennen lähettämistä täydennettävät tiedot. Lopullinen teksti sovitetaan sähköisen lomakkeen täsmällisiin kenttiin ja merkkirajoihin.

Liite: merkkimäärien tarkistus

Merkkimäärät on laskettu välilyönnit ja kappaleenvaihdot mukaan lukien. Kuvassa vahvistettu Kohteen historia -kentän enimmäismäärä on 4 000 merkkiä. Muissa kentissä enimmäismäärä merkitään tähän vasta, kun vastaavan vastauslaatikon laskuri on tarkistettu.

Vastauskenttä	Merkkejä	Vahvistettu maksimi	Varaa
Kuvaile kohteen historiaa ja rakennustapaa	2492	4 000	1508
Miksi kohde on kulttuurihistoriallisesti merkittävä?	2094	Tarkistettava	—
Kuvaile kohteen nykytila	2390	Tarkistettava	—
Mitä hankkeessa tehdään?	3117	Tarkistettava	—
Miten säilyttävän korjaamisen periaatteet toteutuvat?	2747	Tarkistettava	—
Miten hanke edistää kohteen kestävää käyttöä ja hoitoa?	2399	Tarkistettava	—